Gemeente Amsterdam

Voordracht voor de College vergadering van 12 mei 2026

Portefeuille
Verkeer, Vervoer en Luchtkwaliteit
Lucht- en Zeehaven (incl. Schiphol), Ruimtelijke Ordening, Water (excl. Varen), Water (incl. Varen)

Agendapunt
B19

Tekst van openbare besluiten wordt gepubliceerd

Onderwerp

Kennisnemen van en instemmen met de notitie Ligplaatsen maatgevende binnenvaartschepen

Het college van burgemeester en wethouders besluit

1. Kennis te nemen van de notitie Ligplaatsen maatgevende binnenvaartschepen met daarin opgenomen de kansrijke zoeklocaties voor de realisatie van 20 extra ligplaatsen voor maatgevende binnenvaartschepen op het IJ. Deze extra ligplaatsen zijn nodig vanwege de groei van de binnenvaart en kunnen niet, zoals opgenomen in het advies van de commissie DHooghe, volledig bij de Oostbrug worden gerealiseerd.
2. In te stemmen met de locaties Nieuwe Houthaven, Mercuriushaven, Coenhaven, de De Ruijterkade Oost en Durgerdammerbaai als aanvullende zoeklocaties voor de opgave om 20 extra ligplaatsen voor maatgevende binnenvaartschepen te realiseren voor 2041. Nadere afspraken over de realisatie en financiering van deze ligplaatsen worden vastgelegd in een bestuursovereenkomst met het Rijk en Port of Amsterdam.

Kernboodschap

Het college neemt kennis van kansrijke zoeklocaties voor ligplaatsen voor grote binnenvaartschepen. Het betreft de locaties Nieuwe Houthaven, Mercuriushaven, Coenhaven, de De Ruijterkade Oost en Durgerdammerbaai. Door de groei van de binnenvaart ontstaat behoefte aan 20 extra ligplaatsen tot 2041. Uit onderzoek blijkt dat deze niet volledig bij de Oostbrug kunnen worden gerealiseerd. Samen met het Rijk en Port of Amsterdam wordt de haalbaarheid per locatie verder onderzocht en worden afspraken gemaakt over de bouw en financiering van de ligplaatsen. Dit als uitwerking van de afspraken die met het Rijk zijn gemaakt over de bouw van bruggen over het IJ.

Bestuurlijke achtergrond

Programma Sprong over het IJ

Op 23 juni 2020 heeft het college kennisgenomen van het eindrapport van de commissie

DHooghe Genereus verbonden, een concept Inrichtingsplan voor het IJ in Amsterdam als robuust en toekomstvast waterkruispunt. Hierin is de mogelijkheid om nautische functies toe te voegen (waaronder 20 extra ligplaatsen bij de Oostbrug) één van de belangrijkste redenen die het voor het Rijk acceptabel maakte om in te stemmen met bruggen in plaats van tunnels als vaste oeververbindingen.

Op 14 februari 2021 heeft het college de bestuurlijke reactie op het advies DHooghe vastgesteld. Daarin is opgenomen dat de adviezen worden verwerkt in de actualisatie van het programma Sprong over het IJ, in het programma Veren en in het mobiliteitsprogramma Zeeburgereiland en IJburg.

Op 17 februari 2022 heeft de gemeenteraad het geactualiseerde voorkeursbesluit Sprong over het IJ vastgesteld waarin de locaties en uitgangspunten voor drie vaste oeververbindingen zijn vastgelegd. Met betrekking tot de realisatie van ligplaatsen voor binnenvaartschepen bij de Oostbrug is hierin

opgenomen dat de concrete invulling van het gebied rond Kompaseiland later plaats vindt en dat er ruimte is voor meerdere functies in het gebied. Dit naar aanleiding

van inspraakreacties van bewoners die zich zorgen maken over mogelijke overlast door de ligplaatsen voor binnenvaartschepen.

Op 13 januari 2026 heeft het college de Nota Reikwijdte en Detailniveau Oostbrug vrijgegeven voor inspraak. In deze nota staat opgenomen dat voor het Oostelijk Binnen IJ onderzoek wordt gedaan naar de realisatie van 5 tot maximaal 8 ligplaatsen voor binnenvaartschepen bij de Oostbrug.

Bestuurlijke prioriteit

N.v.t.

Wettelijke grondslag

Artikel 160, eerste lid onder a en b Gemeentewet

Het college is bevoegd het dagelijks bestuur van de gemeente te voeren en de beslissingen van de raad voor te bereiden. Daarnaast is het college en elk van zijn leden afzonderlijk aan de raad verantwoording schuldig over het door het college gevoerde bestuur.

Art 169 Gemeentewet

Het college van burgemeester en wethouders en elk van zijn leden afzonderlijk zijn aan de Gemeenteraad verantwoording schuldig over het door het college gevoerde bestuur (lid 1). Zij geven de raad alle inlichtingen die de raad voor de uitoefening van zijn taak nodig heeft (lid 2). Zij geven de raad mondeling of schriftelijk de door een of meer leden gevraagde inlichtingen, tenzij het verstrekken ervan in strijd is met het openbaar belang (lid 3).

Onderbouwing besluit

Ad 1. Kennis te nemen van de notitie Ligplaatsen maatgevende binnenvaartschepen met daarin opgenomen de kansrijke zoeklocaties voor de realisatie van 20 extra ligplaatsen voor maatgevende binnenvaartschepen op het IJ. Deze extra ligplaatsen zijn nodig vanwege de groei van de binnenvaart en kunnen niet, zoals opgenomen in het advies van de commissie DHooghe, volledig bij de Oostbrug worden gerealiseerd.

Deze notitie geeft de onderbouwing voor de noodzaak van extra ligplaatsen voor de binnenvaart in het Inrichtingsplangebied Rijkswateren Amsterdam en geeft aan aan welke criteria deze ligplaatsen moeten voldoen en welke locaties in het gebied in aanmerking komen als zoeklocatie voor deze ligplaatsen.

De notitie is opgesteld in opdracht van het Directeuren Overleg IJ (waarin het Ministerie van I en W, Rijkswaterstaat, Port of Amsterdam, Centraal Nautisch Beheer, de Vervoerregio Amsterdam en de Provincie Noord-Holland samenwerken aan het Inrichtingsplan Rijkswateren). Aanleiding is het advies van de commissie DHooghe om bij toekomstige oeververbindingen (Oostbrug en Westbrug) structureel ruimte te reserveren voor ondersteunende nautische functies. De behoefte aan extra wacht- en rustplaatsen neemt toe door economische groei, schaalvergroting in de binnenvaart en wettelijke eisen rond rusttijden. Voor het IJ-gebied is daarom uitgegaan van een opgave van 20 extra ligplaatsen op de langere termijn tot 2041. Deze ligplaatsen moeten geschikt zijn voor de maatgevende binnenvaartschepen dit zijn schepen tot 135 meter lengte. Daarnaast moeten de ligplaatsen voorzien zijn van walstroom.

In de planvorming voor de Oostbrug is onderzocht of deze 20 ligplaatsen, conform het advies van DHooghe, in het Oostelijk binnenIJ (ten oosten van de toekomstige brug en bij het Kompaseiland) gerealiseerd kunnen worden. Uit nader nautisch en ruimtelijk onderzoek blijkt dat dit niet haalbaar is. Mede door het verleggen van de vaargeul (vanwege de Oostbrug) en het terugplaatsen van bestaande nautische functies (zoals o.a. wachtplaatsen voor de Oranjesluizen en ligplaatsen voor duwbakken) is er ruimte voor maximaal 5 tot 8 ligplaatsen. Voor 8 ligplaatsen is het afgraven van het Kompaseiland, dat een cultuurhistorische waarde heeft, noodzakelijk. Daarmee kan de volledige opgave van 20 ligplaatsen niet binnen het Oostelijk BinnenIJ worden gerealiseerd.

Daarom is aanvullend onderzocht welke alternatieve locaties kansrijk zijn. Op korte termijn is de De Ruijterkade Oost geschikt: door omzetting van riviercruiseligplaatsen, hetgeen mogelijk is vanwege het collegebesluit het aantal calls te halveren, kunnen hier vanaf circa 2028 drie maatgevende ligplaatsen (135 meter) en één ligplaats voor een kleiner schip (110 meter) worden gerealiseerd. Voor de langere termijn (rond 2040) liggen de belangrijkste kansen in Haven-Stad, in samenhang met de gebiedstransformatie. Kansrijke locaties zijn:

- Mercuriushaven (circa 6 maatgevende ligplaatsen);
- Nieuwe Houthaven / Haparandapierdam (circa 8 maatgevende ligplaatsen);
- Coenhaven Noorderhoofd en Fosfaatkade (circa 6 maatgevende ligplaatsen).

Daarnaast biedt het BuitenIJ, specifiek de Durgerdammerbaai, mogelijkheden voor de realisatie van een spudpalengebied (dit is een gebied waar binnenvaartschepen die voorzien zijn van een eigen spudpaal kunnen ankeren). Voor het huidige spudpalengebied op het Oostelijk BinnenIJ is na realisatie van de Oostbrug geen ruimte meer. Nader onderzoek is nodig naar de planologische en ecologische haalbaarheid van deze locatie als Spudpalengebied. Daarnaast is er het verzoek van het Rijk om in dit gebied ook te onderzoeken of op het BuitenIJ , extra ligplaatsen aan meerpalen kunnen worden gerealiseerd. Dit laatste om invulling te geven aan de opgave die het Rijk heeft om ook op de vaarcorridor Amsterdam Lelystad in extra lig- en wachtplaatsen te voorzien.

Ad 2 In te stemmen met de locaties Nieuwe Houthaven, Mercuriushaven, Coenhaven, de De Ruijterkade Oost en Durgerdammerbaai als aanvullende zoeklocaties voor de opgave om 20 extra ligplaatsen voor maatgevende binnenvaartschepen te realiseren voor 2041. Nadere afspraken over de realisatie en financiering van deze ligplaatsen worden vastgelegd in een bestuursovereenkomst met het Rijk en Port of Amsterdam.

Om invulling te geven aan de opgave om samen met het Rijk en Port of Amsterdam 20 ligplaatsen te realiseren in de komende jaren zal er nader onderzoek gedaan moeten worden naar mogelijkheden die de geïnventariseerde locaties bieden in aanvulling op de mogelijkheden op het Oostelijk Binnen IJ bij de Oostbrug. Om te borgen dat de benodigde extra ligplaatsen voor de binnenvaart daadwerkelijk en tijdig worden gerealiseerd, wordt door het Directeurenoverleg IJ voorgesteld de te maken afspraken over de feitelijke realisatie vast te leggen in een bestuursovereenkomst tussen de gemeente Amsterdam, Port of Amsterdam en Rijkswaterstaat/het ministerie van IenW. Deze overeenkomst heeft als doel om partijen bestuurlijk te committeren aan de realisatie van in totaal 20 extra ligplaatsen uiterlijk in 2041 binnen het Inrichtingsplangebied Rijkswateren Amsterdam.

In de komende periode worden met Rijkswaterstaat en het Havenbedrijf nadere afspraken gemaakt over de feitelijke realisatie van de ligplaatsen (aantal en type ligplaatsen, fasering, eigenaarschap, exploitatie en beheer & onderhoud en financiering). Ook afspraken over ligplaatsen bij de Oostbrug en de samenhang met het verplaatsen of compenseren van bestaande nautische functies worden in dit kader meegenomen. De uitkomsten van lopende inspraak- en participatieprocedures Oostbrug en eerdere afspraken rond ligplaatsen voor het KNSM eiland die zijn opgenomen in een

vaststellingsovereenkomst tussen bewoners, Havenbedrijf en gemeente worden hierin meegewogen.

Bij het vastleggen van afspraken over te realiseren ligplaatsen wordt daarbij vanwege toekomstbestendigheid, uitgegaan van een zekere overmaat aan ruimtelijke reserveringen. Deze flexibiliteit is nodig om tegenvallers op de in aanmerking komende locaties op te kunnen vangen en toch het beoogde totaal aantal ligplaatsen te realiseren. In de notitie zijn de risicos per locatie benoemd.

Het voorstel is dat deze afspraken worden vastgelegd in een bestuursovereenkomst tussen gemeente, Ministerie IenW, Rijkswaterstaat en Port of Amsterdam, en vervolgens worden verankerd in relevante beleids- en planinstrumenten, zoals de Omgevingsvisie, gebiedsprogrammas (waaronder het Integraal Raamwerk Haven-Stad), het Definitiebesluit Oostbrug. De bestuursovereenkomst vormt daarmee het centrale kader om de ligplaatsenopgave integraal, bestuurlijk geborgd en uitvoerbaar te maken.

Het tijdig maken van afspraken over de realisatie van ligplaatsen is randvoorwaardelijk om tot overeenstemming te komen met het Rijk en Nautische partijen over het definitiebesluit Oostbrug.

Daarbij draagt het commitment van de gemeente om samen met Port of Amsterdam en het Rijk invulling te geven aan extra ligplaatsen bij aan het vertrouwen in de samenwerking rond het programma Sprong over het IJ. Dit is mede van belang gezien het recente besluit van het college waarin de voorkeur wordt uitgesproken voor het vertrek van de zeecruise uit Amsterdam.

De notitie betreft een tussenproduct dat als eerste instantie als doel heeft de opgave goed te beschrijven en de in aanmerking komende zoeklocaties te identificeren. In de volgende fase zal een verdere aanscherping van de opgave en de zoeklocaties plaatsvinden waarbij ondermeer vanuit Rijkswaterstaat de volgende aandachtspunten zijn ingebracht:

- Het zoekgebied voor een spudpalengebied betreft gehele Durgerdammerbaai, het driehoekje op de kaart geeft een indicatie van de omvang van het huidige spudpalengebied;
- Beter in kaart brengen van de nautische functies die bij de Oostbrug gehandhaafd kunnen blijven (dit betreft onder meer het huidige aantal duwbakken);
- Het belang om in de zoeklocaties uit te gaan van een zekere mate van overdimensionering vanwege de kans dat niet alle opties voor ligplaatsen daadwerkelijk gerealiseerd kunnen gaan worden;
- Dat RWS ervan uitgaat dat er een eigenstandige opgave is om het spudpalengebied te verplaatsen en dat de te realiseren ligplaatsen bij de Oostbrug niet gaan dienen als compensatie voor het huidige spudpalengebied;
- Dat RWS ervan uitgaat dat in de bestuursovereenkomst niet alleen inspanningsverplichtingen worden opgenomen maar ook resultaatsverplichtingen.

Duurzaamheid

Vervoer over water is een relatief schone manier van transport. De eisen die aan nieuwe ligplaatsen gesteld worden betreffen ook de realisatie van walstroom waardoor uitstoot tijdens het wachten vermindert.

Participatie

Voor de realisatie van de ligplaatsen op het Oostelijk BinnenIJ vindt de participatie plaats binnen het planproces Oostbrug. De beoogde ligplaatsen zijn opgenomen in de Notitie Reikwijdte en

Detailniveau die op 13 januari 2026 door het college is vrijgegeven voor inspraak. De in de notitie opgenomen zoeklocaties voor ligplaatsen elders in het gebied zijn nog niet met externe stakeholders (bewoners), los van het Havenbedrijf, besproken. Deze participatie zal, in afstemming met de betrokken stadsdelen, gestart worden nadat het college heeft ingestemd met deze voordracht.

Financiële onderbouwing

De externe proceskosten samenhangend met het opstellen van de bestuursovereenkomst bestaan uit het inhuren van juridische ondersteuning en worden geraamd op 30.000. Deze worden gedekt uit het programmabudget Sprong over het IJ 2026.

De kosten van de realisatie van de ligplaatsen zijn nog niet geraamd. Dit zal per locatie in de volgende fase verder in kaart worden gebracht. Daarbij zullen ook nadere afspraken gemaakt worden welke partij verantwoordelijk is voor welk deel van de kosten. Als uitgangspunt voor deze nog te maken afspraken geldt dat de gemeente het standpunt heeft dat de realisatie van voldoende ligplaatsen op de Rijkswateren een verantwoordelijkheid van het Rijk is en dat het Rijk, zeker indien deze ligplaatsen gratis ter beschikking worden gesteld aan de binnenvaart, ook voor de benodigde financiering dient zorg te dragen. Het deel van de ligplaatsen die onderdeel uitmaken van de scope van de Oostbrug, voor zover het te compenseren nautische functies betreft, zullen worden meegenomen in de investeringsopgave voor de Oostbrug.

De planvormings- en voorbereidingskosten van diverse schaalspronginvesteringen zijn op dit moment slechts gedeeltelijk gedekt. Om de komende bestuursperiode verder te kunnen gaan is in de nota investeringen een opgave gedaan voor benodigde middelen. Tot en met 2027 is er dekking beschikbaar voor programmamanagement voor Sprong over het IJ. Deze dekking kan een deel opvangen, maar is naar verwachting niet voldoende om ook de volledige proceskosten rond het ligplaatsendossier in de vervolgfase te dekken. Na 2027 is er vooralsnog geen dekking beschikbaar. Inzet op dit dossier is dus mede afhankelijk van de totstandkoming van het coalitie akkoord.

Communicatie

Binnen de gemeente

Communicatie

Opnemen in de te publiceren besluitenlijst

De gemeenteraad wordt via de eerstkomende halfjaarlijkse voortgangsrapportage Sprong over het IJ geïnformeerd over dit besluit.

Buiten de gemeente

Opnemen in de te publiceren besluitenlijst

Documenten

Registratienr.	Naam
AD2026-017581	College van B&W Voordracht (pdf)

AD2026-017585	Bijlage notitie ligplaatsen DO IJ.pdf (pdf)
AD2026-024137	Advies (pdf)

Besluit college van burgemeester en wethouders

Conform besloten